

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ № 1. АНАЛІТИКА ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Городнюк Людмила

СВОБОДА ЛЮДИНИ У ДОБУ ЦИФРОВОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ..... 13

Іщенко Анна, Петінова Оксана

СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО СНАТGPT ТА ІНШИХ AI-
ІНСТРУМЕНТІВ (на основі результатів проведення соціологічного
дослідження)..... 17

Цілина Діана, Ладонько Людмила

РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО
УПРАВЛІННЯ..... 22

Крохмаль Олександр

АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ ТА
САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ..... 25

Rybka Nataliia, Mishuk Alisa

YOUNG GENERATIONS AT WORK: SECURITY RISKS FOR THE
NATION..... 28

Калініна Аліса, Незвінська Віолетта

УКРАЇНА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПОЛІТИЧНІ ТА
КУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ..... 32

Десяткіна Аліка

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МУЗИКА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ
СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН..... 37

Макіша Ілона, Ладонько Людмила

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ В
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ЯК УМОВА СОЦІАЛЬНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ..... 40

Жаб'юк Діана

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ КРИМСЬКИХ ТАТАР У
КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНИ..... 42

СЕКЦІЯ № 1
АНАЛІТИКА ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА:
ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

ГОРОДНІЮК ЛЮДМИЛА

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ОНП «Філософія»

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*

СВОБОДА ЛЮДИНИ У ДОБУ ЦИФРОВОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Семантичний простір поняття «свобода» неабиякий багатогранний. Концепт «свобода» є центральним феноменом суспільного і правового, політичного і міжнародного, економічного життя, а також це – особистісна свобода, яка в українській мові і культурі є синонімом поняття «воля» [5]. Сучасне уявлення про свободу включає в себе свободу вибору, самовизначення, дій, поведінки, самоволодіння, ефективну владу [3, с. 80]. Процес розвитку особистої свободи носить суперечливий характер: з одного боку, розширюються можливості вільної діяльності людини, з іншого – вільна діяльність обмежується необхідністю матеріальної дійсності [3, с. 77]. Чи вважає себе вільною цифрова людина? На правах авторки, яка посиляється не тільки на наукові джерела, а і сама проводила чимало років в емпіричних спостереженнях, у публічному дискурсі, в журналістських, психологічних,

соціологічних та філософських дослідженнях і має саморефлексивний і активний життєвий досвід від Перебудови у СРСР і проголошення Незалежності України до російсько-української війни; від першого комп'ютера, який було приєднано до провідного настільного телефона, до впровадження штучного інтелекта у повсякденне життя, дозволю собі впевнене ствердження – так, цифрова людина значною мірою відчуває свободу, точно набагато свободнішою за попередні покоління. Зрілі люди з засад пам'яті та подій свого дитинства і юності, впевнено і щиро констатують значне втілення свобод. Молоді люди, цифрові тубільці, так зване Z-покоління, не уявляють світу, де їхній, світоглядний і особистий вибір – як жити, що любити, що цінувати, ким бути, з ким дружити, міг би визначатися кимось іншим, з позиції сили або поневолення.

У сучасному повсякденному житті вона, свобода, відчувається кругом: у свободі вибору (в західній цивілізації ХХІ сторіччя складно уявити (окрім окремих прецедентів кримінальної хроніки), що вас змусюють працювати проти волі, а творчий пошук чи пауза у професійній діяльності можуть кваліфікуватися як «дармоїдство» і, тим більше, переслідуватися законом і передбачати покарання у вигляді позбавлення волі, як це було, зокрема, у Радянському Союзі); у свободі формування відносин «людина-людина», «людина-соціум», «роботодавець-працівник», «чоловік-жінка» (будь-які форми несвободи, примусовість, що виникає у відносинах, дії чи процеси, які порушують початкову форму відносин, – маніпуляції, невиконання домовленостей, психологічний пресинг, загрози, цькування, агресія, булінг, – в сучасному суспільстві неформально сприймаються вкрай негативно, а формально, в правовому аспекті, підлягають адміністративній та кримінальній відповідальності), у свободі можливостей (все, що не заборонено, – все дозволено: цифрова людина – гіперспоживач, яка від цивілізації отримала грандіозний потенціал реалізації своїх планів від життєвих стратегій (мешкати, вчитися, працювати практично в будь-якому місці земного шару, змінювати вид діяльності (роботу, спеціальність) в будь-якому віці відповідно до власних обставин – змін в житті, установок, екзистенційних потреб) до повсякденних споживацьких потреб – будь-яку річ можна придбати, не відриваючись від гаджета і поточних справ та отримати, не виходячи за межі помешкання. Революція 4.0 перемогла час і простір, подарувавши людині ХХІ сторіччя, свободу дистанційної комунікації і творчості.

Соціальні тренди проголошують моду на людину метамодерну як автора власного життя, активну, дієву, спритну, з відкритою пізнавальною та активною життєвою позицією, розвинутими скілами і раціональною постановкою задач, для якої не знати або не вміти можна лише в моменті, тут-і-зараз, але вже наступної миті, на крилах відкритої пізнавальної позиції, щомиті гартується новий досвід, нові здатності, нові обрії можливостей.

Інтернет народився із дихотомії «свобода – не свобода», і певний час

вважався уособленням анти-цензури і вільної творчості, а значить – свободи. Свободи. Але науковиця Богна Коніор вважає вигадкою тезу про те, що Інтернет хоч колись був вільним: «Розхожий міф про «дикий захід» мережі був популярний в хакерських колах..., коли контроль був слабким, а протоколи молоді. Але вже тоді... стали помічати тенденцію інтернету до централізації, до зосередження даних у руках кількох структур, що медіують інтермережеву комунікацію. Операційні системи ставали одноріднішими й універсальними, різноманіття встановлених персональних комп'ютерів та його архітектур стрімко зменшувалася – наступала монополія IBM і Майкрософт. Анонімні форуми вже не здавалися настільки анонімними – цифровим слідом можна було відстежити будь-кого і будь-де» [1, с.80].

З часів, про які згадує дослідниця, Інтернет змінився до невпізнаності, кількість користувачів сягнула мільярдів, змінилася загальна інформаційно-пошукова поведінка людства: це не десятки або сотні запитів на день знаттєлюбного просунотого новатора-інтелектуала, натхненного новим епістемологічним дивом. Станом на кінець 2023 року, 9 мільйонів пошуків у Google та 6 мільйонів купівель онлайн здійснювалися щохвилини! Кожний учасник цифрового простору залишає цифровий слід (від англ. digital footprint) – сукупність даних про те, що він робив у мережі (і це не тільки про URL-посилання, а і про час, тривалість та інші ознаки перебування). Цифровий слід диференціюють на активний – той, який цифрова людина лишає свідомо, за власною волею і бажанням (публікує, коментує, репостить, шукає, купує), та пасивний – дані, зібрані про людину автоматично, цифровою фіксацією її пошукової поведінки (це може бути неусвідомлений веб-серфінг, клацання на привабливі посилання, публікації тощо, які зустрічалися в мережі, а також на контент, яким ви цілеспрямовано цікавилися, але вважаєте цей акт конфіденційною справою чи приховуєте його). Провайдер, що надає вам послуги інтернет-зв'язку володіє усією історією і хронологією вашої інформаційно-пошукової поведінки, і це означає, що він знає все про ваше цифрове життя. Особливо це стосується соціальних мереж, які фіксують «відбитки» людини в так званих цифрових тінях – скупченнях інформації інших людей, івентів, спільнот, де вас тегнули, згадали, відмітили як присутнього, іноді помилково чи випадково, але це стало складовою вашого збірного портрету в мережі Інтернет – цифрового профілю, побудованого на активному цифровому відбитку (запропонованої інформації «про себе», біографічних даних, вказаних геолокаціях, зв'язках з іншими людьми), пасивному цифровому сліді (змісту і характеру пошукової та споживчої поведінки, смакам і вподобанням, листуванню, історії френдингу тощо) та інших характеристиках поведінки, які можуть сформувати психологічний, ціннісний та споживчий портрет людини, її картину світу, життєві установки, мрії, мету, силу та слабкості, бажання і примхи, орієнтири та можливі вектори розвитку. Треба прийняти, що цифрові гіганти не просто знають, а

перекладають на алгоритмічну мову всі наші бажання і прагнення, наші вагання, виражені в кількості відкриттів файлів, час перегляду, кількості закриттів і повернень до рекламного оголошення). Про нас знають не тільки те, чого ми бажаємо, прагнемо, що нас надихає і вабить, але і всю нашу поведінкову сутність в алгоритмах – чому і як ми погоджуємося на придбання, як ми відмовляємо собі в бажаннях і скільки раз перед тим наша рука тягнеться до омріяного, скільки секунд певній людині треба, щоб прийняти рішення, який аргумент може стати остаточним (чому позитивним чи чому негативним). Шосана Зубофф називає це «ринками поведінкових ф'ючерсів». «Капіталізм спостереження заволодів Інтернетом і чудесами цифрового світу, обіцяючи магію необмеженої інформації та тисячу способів передбачити наші потреби та полегшити складність нашого виснаженого життя. Ми вітали його у своїх серцях і домівках, не підозрюючи, що його подарунки обтяжені новою пороодою загрози» [2].

Предиктивна (прогнозна) аналітика – вид аналітики даних, спрямованої на прогнозування майбутніх результатів, яка базується на отриманих (так званих історичних) даних і методах аналітики, зокрема, таких як статистичне моделювання та машинне навчання та тих зв'язках, які мережа може побудувати щодо суб'єкта цифрової комунікації [4], стає головним драйвером соціально-економічних відносин у цифровому просторі, а цифровий користувач, відповідно, об'єктом пильного спостереження та дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Konior B. The Dark Forest Theory of the Internet (Polity Press/Theory Redux, 2025), 2025. 140 p.
2. Zuboff Shoshana. The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power. New York. 2019. 668 p.
3. Атаманюк З. М. Свобода як фактор соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства : монографія. Одеса, 2020. 316 с.
4. Городецький Ю. Д. Предиктивна аналітика та її роль у прийнятті стратегічних рішень у маркетингу. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. № 5 (16). 2023. С. 65-72.
5. Городнюк Л. С. Воля як кредо: свобода вибору і свобода життєвої творчості українців. *Свобода як фундаментальна цінність української національної ідеї. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої Всесвітньому Дню Філософії*. Одеса. 2023. С. 26-29.

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.